

STORTINGET

Innst. 144 S

(2025–2026)

Innstilling til Stortinget
fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Dokument 8:24 S (2025–2026)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tage Pettersen, Erna Solberg, Haagen Poppe, Kari Sofie Bjørnsen, Mahmoud Farahmand og Anne Kristine Linnestad om Norges handlingsrom innenfor EUs reviderte avløpsdirektiv

flekterer faktisk forurensningsbelastning, og som er egnet for både små og store tettbebyggelser, slik at implementeringen av EUs reviderte avløpsdirektiv blir mest mulig treffsikker og kostnadseffektiv.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Til Stortinget

Innledning

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen sikre at Norge benytter det nasjonale handlingsrommet ved implementeringen av EUs reviderte avløpsdirektiv, slik at norske forhold ivaretas på en samfunnsøkonomisk forsvarlig måte, og at definisjonen av tettbebyggelse oppdateres i tråd med direktivets formål og veilevende kriterier, med særlig vekt på faktisk forurensningsbelastning.
2. Stortinget ber regjeringen sikre at norske miljøforhold, topografi og samfunnsøkonomiske realiteter hensyntas og legges til grunn ved utarbeidelsen av kost-/nyttevurderinger når EUs reviderte avløpsdirektiv implementeres i Norge.
3. Stortinget ber regjeringen sikre at beregningen av personekvivalenter (pe) ved implementeringen av EUs reviderte avløpsdirektiv skjer på en måte som er praktisk, forståelig og tilpasset norske forhold.
4. Stortinget ber regjeringen legge til rette for en oppdatert beregningsmetode for bebyggelse som re-

Komiteens behandling

Klima- og miljøminister Andreas Bjelland Eriksen har uttalt seg til forslaget i brev av 19. november 2025. Komiteen sendte spørsmål i saken til statsråden i brev av 26. januar 2026. Statsråden besvarte henvendelsen i brev av 2. februar 2026. Samtlige brev følger som vedlegg til innstillingen.

Komiteen har invitert til og mottatt fem skriftlige høringsinnspill i saken.

De skriftlige innspillene er sammen med sakens dokumenter tilgjengelige på stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Konstanse Marie Alvær, Isak Veierud Busch, Sigurd Kvammen Rafaelsen og Solveig Vestenfor, fra Fremskrittspartiet, Bjørn Larsen, Rune Midtun, Helge André Njåstad og Erlend Wiborg, fra Høyre, Mudassar Kapur og Tage Pettersen, fra Sosialistisk Venstreparti, Anne Lise Gjerstad Fredlund, fra Senterpartiet, Bengt Fasteraune, fra Rødt, lederen Hanne Beate Stenvaag, og fra Miljøpartiet De

Grønne, Marius Langballe Dalin, viser til representantforslag Dokument 8:24 S (2025–2026) om Norges handlingsrom innenfor EUs reviderte avløpsdirektiv.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne viser til at representantforslaget, som er fremmet av representanter fra Høyre, handler mye om det samme som Fremskrittspartiets forslag fra forrige stortingsperiode om tilpasninger i eller stans av innføring av EUs avløpsdirektiv, Dokument 8:65 S (2024–2025). Forslaget fra Fremskrittspartiet gikk lenger i å ikke ville flytte makt over norsk avløpspolitikk fra Norge til EU.

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne, viser til at det reviderte avløpsdirektivet trådte i kraft i EU 1. januar i år og erstatter det gjeldende direktivet fra 1991 (91/271/EC). Begge direktivene har et overordnet mål om å beskytte mennesker og natur mot utslipp av avløpsvann. Kravene i nytt direktiv skal i større grad forhindre overgjødning, forbedre vannkvaliteten og redusere utslipp av bakterier, virus, mikroplast og miljøgifter samt rester fra bruk av legemidler og kosmetikk til vannforekomstene. Flertallet registrerer at avløpsdirektivet medfører enorme kostnader som trolig, dersom det blir vedtatt, vil belaste befolkningen enten gjennom store gebyrøkninger eller ved å bli skattefinansiert.

Et annet flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Rødt, viser til at Menon Economics, sammen med Norconsult, utreder hvordan Norge kan definere tettbebyggelse annerledes for å dempe kostnadene ved sekundærrensing i direktivet. Rapporten viser at ved å tilpasse definisjonen kan Norge spare cirka 25 mrd. kroner, uten å svekke miljøverneeffekten.

Dette flertallet merker seg at statsråden skriver at regjeringen mener man må se på hvordan direktivet kan gjennomføres på best mulig måte i Norge, men han viser ikke konkret til når og hvordan slik gjennomføring kan skje.

Et tredje flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne, mener dette er sakens kjerne: om direktivet først skal innføres, deretter definere tettsted og dermed konsekvensene, eller om det skal skje i motsatt rekkefølge slik at man har oversikt over konsekvensene før man vedtar innføring av direktivet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet understreker at det allerede er behov for betydelige investeringer i vann- og avløpssystemet fremover, uavhengig av krav fra EU. God avløpsrensing er helt avgjørende for miljøet og helsen vår. Samtidig er det avgjørende å benytte handlingsrommet ved implementering av direktiver for både å sikre norske interesser og å sikre at regelverket som innføres, er best mulig tilpasset norske forhold. Disse medlemmer støtter derfor intensjonen til forslagsstillerne. Samtidig vil disse medlemmer vise til at etter representantforslaget ble fremmet og det ble avholdt skriftlig høring om dette, har regjeringen lagt frem sitt syn på saken. Regjeringen legger klar vekt på behovet for nettopp å se på bruken av begrepet tettsted og hvordan man avgrenser virkeområdene for reglene. Disse medlemmer er videre usikre på om ordlyden i forslagene er hensiktsmessig. Det foreslås f.eks. at definisjonen av tettbebyggelse skal oppdateres i tråd med direktivets «veiledende kriterier». Det kan bety en unødvendig innskrenkelse av eget handlingsrom dersom man låser seg til løsninger som ligger innenfor veiledende kriterier som ikke er bindende, nettopp av hensyn til at man skal kunne finne bedre løsninger på et mer lokalt nivå.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen, ved implementeringen av EUs reviderte avløpsdirektiv, sørge for at norske interesser ivaretas på en best mulig måte, og at implementeringen gjøres på en måte som er best mulig tilpasset norske forhold.»

Disse medlemmer viser for øvrig til at regjeringen allerede har tatt flere grep for å legge til rette for både forbedringer av vann- og avløpssystemer og tiltak for å redusere utgiftene til vann og avløp for innbyggerne. Fra 2025 ble merverdiavgiftssatsen på vann og avløp redusert fra 25 til 15 pst., og fra 2026 dobles den maksimale avskrivningstiden for kommunale vann- og avløpsanlegg fra 40 til 80 år.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at det reviderte avløpsdirektivet trådte i kraft i EU 1. januar 2026 og erstatter det gjeldende direktivet fra 1991 (91/271/EC). Avløpsdirektivene har som overordnet mål å beskytte mennesker og natur mot utslipp av avløpsvann. Kravene i det reviderte direktiv skal i større grad forhindre overgjødning, forbedre vannkvaliteten og redusere utslipp av bakterier, virus, mikroplast og miljøgifter samt rester fra bruk av legemidler og kosmetikk til vannforekomstene. Samtidig skal direktivet skape et forutsigbart rammeverk med mer åpenhet og bedre styring av avløpssektoren.

Direktivet fra 1991 åpner for nasjonal tilpasning ved å la medlemslandene definere «tilstrekkelig kon-

sentrert bebyggelse», noe som har ført til ulik praksis i EU. Norge har valgt en definisjon basert på avstand mellom bygninger, sammenkoblingsregel og 400-metersregel fremfor å vurdere faktisk forurensingsbelastning. Dette har medført at områder med lav belastning kan omfattes av krav som er ment for mer befolkede områder.

Disse medlemmer viser til at det reviderte direktivet (EU 2024/3019) innfører en veiledende grense basert på personekvivalenter per hektar, og legger vekt på at definisjonen skal bygge på faktisk forurensingsbelastning og ikke avstand mellom bygninger. Direktivets virkeområde utvides fra tidligere å gjelde tettbebyggelser med over 10 000 personekvivalenter (pe) til nå å omfatte områder fra 1 000 pe. Dette innebærer en betydelig utvidelse av direktivets virkeområde og gjør definisjonen av tettbebyggelse til et avgjørende verktøy for å sikre at kravene om avløpsrensing blir målrettet og tilpasset lokale forhold.

Disse medlemmer viser videre til at Menon Economics, Advokatfirmaet Berngaard og Norconsult på oppdrag fra KS har vurdert om dagens norske definisjon av tettbebyggelse er hensiktsmessig i lys av kravene i EUs reviderte avløpsdirektiv. KS publiserte 13. august 2025 rapporten «Utredning av Norges handlingsrom i EUs reviderte avløpsdirektiv – definisjonen av tettbebyggelse». Rapporten konkluderer med at den norske definisjonen er mer rigid enn det direktivet legger opp til. Den juridiske analysen viser at direktivet gir medlemslandene stor frihet til å konkretisere hva som menes med «tilstrekkelig konsentrert bebyggelse». Rapporten foreslår en ny definisjon av tettbebyggelse hvor en benytter en grunnkrets med en befolkningstetthet på 25 pe per hektar eller mer. Ved å justere definisjonen av tettbebyggelse kan investeringsbehovet reduseres med over 25 mrd. kroner.

Rapporten viser også at det reviderte avløpsdirektivet fra EU kan gi norske kommuner en ekstraregning på nær 80 mrd. kroner dersom en fortsetter med dagens definisjon av tettbebyggelse. Dette er et høyere estimat enn det Miljødirektoratet har estimert, en kostnad som vil sendes direkte til innbyggerne i form av økt avløpsgebyr.

Disse medlemmer viser til at det reviderte avløpsdirektivet innfører sekundærrensing som absolutt minimumskrav for kommunalt avløpsvann. Tidligere mulighet for utslipp til mindre følsomme områder, som ga adgang til kun primærrensing, videreføres ikke. Dette representerer den mest omfattende endringen i direktivet, med betydelige konsekvenser for norsk kystforvaltning. Likevel har bortfallet av begrepet mindre følsomt område i liten grad vært problematisert i den norske prosessen.

Regjeringen har over tid fremhevet at den arbeider for tilpasninger som ivaretar norske behov, men dette

har i liten grad materialisert seg i konkrete forslag. I Norges høringssvar til EU-kommisjonen ble kun to forhold løftet: å opprettholde innslagspunktet for direktivet på 2 000 pe, fremfor 1 000 pe, og behovet for lengre gjennomføringsfrister. Den mest inngripende endringen i direktivet – bortfallet av mindre følsomme områder og dermed adgangen til primærrensing – er ikke omtalt i regjeringens posisjonsnotat eller andre sentrale dokumenter.

Disse medlemmer viser til at dette er særlig problematisk fordi hele kyststrekningen fra Lindesnes og nordover i dag er definert som mindre følsom. Det er åpenbart behov for å revidere denne definisjonen, slik at belastede fjordområder ikke omfattes. Norske myndigheter har imidlertid forsømt sin plikt til regelmessig oppdatering av klassifiseringen, som etter gjeldende regelverk skulle vært gjennomført hvert fjerde år.

Disse medlemmer ser at statsråden i sitt svarbrev skriver at regjeringen vurderer konsekvensene av revidert avløpsdirektiv for Norge, herunder også mulighetene for tilpasning. Videre skriver statsråden at Norge allerede har fått gehør hos EU for mindre strenge krav til rensing av nitrogen enn opprinnelig foreslått. Han skriver videre at regjeringen vil fortsette å jobbe for norske interesser i arbeidet med å vurdere det reviderte avløpsdirektivet. Som del av dette vil regjeringen blant annet se på den norske definisjonen av tettbebyggelse. Statsråden skriver at avløpsdirektivet åpner for at Norge selv kan definere hva som utgjør en «tettbebyggelse», så lenge minstekravene i direktivet oppfylles, og miljømålene ivaretas.

Disse medlemmer viser til at alle de fem høringsinstansene som har uttalt seg i saken, støtter de forslagene som fremsettes i dette representantforslaget.

Disse medlemmer viser til spørretimen i Stortinget 28. januar 2026 der finansministeren, på spørsmål fra representanten Slagsvold Vedum, blant annet svarte:

«Direktivet er EØS-relevant, og Norge er folkerettslig forpliktet til å innlemme det i norsk rett. Regjeringen arbeider nå med EFTA-landene og EU-siden om tilpasninger.»

«Regjeringen vil fortsette å arbeide for norske interesser ved gjennomføringen av direktivet. Vi jobber med gode løsninger og tilpasninger som tar best mulig hensyn til norske forhold og kommunenes gjennomføringsevne.»

«Jeg er enig i at det er viktig å prøve å unngå at vi får pålegg om rensing på steder hvor det ikke er behov for rensing, og derfor jobber vi også tett for å påvirke EU-direktivet.»

«Men igjen: Helt uavhengig av det EU-direktivet er det veldig mange steder der vi må gjennomføre rensetiltak, i hvert fall sekundær- og tertiærrensing, og det kommer til å være en kostnad. Det må det norske fellesska-

pet på en eller annen måte betale, enten det er gjennom skatteseddelen eller ved brukerfinansiering, og brukerfinansiering er den måten vi så langt har valgt for denne typen kostnader.»

Disse medlemmer mener implementeringen av direktivet er viktig for å beskytte mennesker og natur mot utslipp av avløpsvann. Samtidig vil disse medlemmer understreke betydningen av at Norge benytter det nasjonale handlingsrommet som ligger der for å tilpasse direktivet til norske forhold.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at norske miljøforhold, topografi og samfunnsøkonomiske realiteter hensyntas og legges til grunn ved utarbeidelsen av kost-/nyttevurderinger når EUs reviderte avløpsdirektiv implementeres i Norge.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at beregningen av personekvivalenter (pe) ved implementeringen av EUs reviderte avløpsdirektiv skjer på en måte som er praktisk, forståelig og tilpasset norske forhold.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at Norge benytter det nasjonale handlingsrommet ved implementeringen av EUs reviderte avløpsdirektiv, slik at norske forhold ivaretas på en samfunnsøkonomisk forsvarlig måte, og at definisjonen av tettbebyggelse oppdateres i tråd med direktivets formål og veiledende kriterier, med særlig vekt på faktisk forurensningsbelastning.»

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for en oppdatert beregningsmetode for bebyggelse som reflekterer faktisk forurensningsbelastning, og som er egnet for både små og store tettbebyggelser, slik at implementeringen av EUs reviderte avløpsdirektiv blir mest mulig treffsikker og kostnadseffektiv.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Rødt, viser til at det nye avløpsdirektivet til EU vedtatt 7. oktober 2024 kan få store konsekvenser for norske kommuner, og også for innbyggerne via kommunale avgifter. Avløpsdirektivet er tilpasset land i Europa som har en annen befolkningstetthet, geografi, vannkvalitet og topografi og et annet rensebehov enn Norge. Flertallet viser til at Norge kjennetegnes av at en stor del av befolkningen bor spredt og med utslipp til et kystvann med rikelig med oksygen, og hvor Atlanterhavet er nærmeste nabo.

Flertallet vil påpeke at dette direktivet ikke tar hensyn til norske forhold, men er tilpasset sentraleuropeiske land med utslipp i stillestående vann.

Flertallet mener det vil være direkte uansvarlig og uholdbart å implementere et omfattende direktiv med kostnader i ti- eller muligens hundremilliarderklassen uten å ha alle fakta på plass, og uten konsekvens-, nytte- og kostnadsanalyser. Til tross for gjentatte spørsmål fra Stortinget har ikke regjeringen klart å frembringe hvilke kommuner som vil bli rammet av det reviderte direktivet. Regjeringen har heller ikke klart å få til tilpasninger til norske forhold i direktivet. Allikevel vil regjeringen gjennomføre dette direktivet, og flertallet mener det viser en uansvarlighet og en helt fraværende vilje hos regjeringen til å sikre norske interesser. At fristene for å innføre direktivet er noe flyttet på, hjelper ikke på den store utfordringen som er at kravene i direktivet ikke er tilpasset norske forhold.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge fram analyser over hva innføringen av EUs reviderte avløpsdirektiv vil koste samlet, og for den enkelte kommune og den enkelte husstand som vil få høyere avgifter.»

«Stortinget ber regjeringen tydeliggjøre overfor EU at Norge har til hensikt å benytte reservasjonsretten i artikkel 102 i EØS-avtalen hvis ikke Norge innrømmes tilpasninger i, eller unntak fra, EUs reviderte avløpsdirektiv, som minst inkluderer at Norge unntas ny artikkel 6 (reduksjonen fra 2 000 og 10 000 til 1 000 pe), og at unntaket for mindre følsomme områder ikke fjernes, slik at Norges interesser ivaretas.»

Et annet flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede hva innføringen av EUs reviderte avløpsdirektiv vil koste, og utarbeide en oversikt over CO₂-utslipp som vil komme på grunn av byggingen av nye anlegg m.m., energibruk ved en innføring og hvilke distriktskonsekvenser direktivet vil føre til.»

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener det er svært viktig at Norge aktivt definerer og forsvarer norske interesser i møte med det store antallet EU-rettsakter, hvor reguleringsiveren ser ut til å være grenseløs. Økningen i EU-regelverk sammenfaller med meget lav økonomisk vekst, avindustrialisering og tap av konkurransekraft. Dette medlem er opptatt av å unngå at Norge utvikles i samme retning, og det er derfor viktig å jobbe for at rettsakter tilpasses særnorske behov og interesser, før det blir aktuelt å godkjenne rettsaktene som en del av EØS-avtalen.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne konstaterer at Norge går inn i en fase med store nye investeringer i vann- og avløpssektoren, både i oppgradering av eksisterende anlegg og i bygging av nye anlegg med tilhørende areal og materialkrevende infrastruktur. Standard på anleggene og valg av teknologi blir avgjørende for hvor effektivt avløpssystemet vil rense ulike typer forurensning i mange tiår fremover. Disse medlemmer mener derfor det er avgjørende at det politiske rammeverket sikrer mest mulig bruk av best mulig teknologi innenfor rammene av en hensiktsmessig ressursbruk. Disse medlemmer mener det er avgjørende at staten tar en tydeligere rolle for å unngå at fragmentert ansvar mellom kommuner fører til at gode løsninger på tvers av kommunegrenser ikke realiseres, eller at rensetiltak med stor effekt ikke iverksettes som følge av trang økonomi i en enkeltkommune.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre bedre regional koordinering av investeringer i avløpsrensing med mål om at investeringer i renseanlegg skjer med høyest mulig miljøstandard og lavest mulig samlet miljøfotavtrykk.»

«Stortinget ber regjeringen utrede en støtteordning for investeringer i avløpsrensing som skal være utløsende for bruk av teknologi som gir særlig god miljøeffekt og bidrar til å teste ut nye løsninger for effektiv rensing og høy grad av resirkulering av avfall fra avløpssektoren.»

Disse medlemmer viser til at revidert avløpsdirektiv har et nobelt hensyn; å forhindre forurensning i vann, som i utgangspunktet er fornuftig. Disse medlemmer viser til at generell forurensning av norske fjorder noen steder, som i Oslofjorden, er et stort problem. Tilsvarende er det store problemer med forurensning og utslipp fra oppdrettsnæringen flere steder. Disse medlemmer viser til at dette siste ikke adresseres i direktivet, til tross for at oppdrettsnæringen fra ett enkelt anlegg kan slippe ut like mye som en norsk by.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser samtidig til at utslipp fra avløpsanlegg til sjø mange småsteder langs kysten ikke er et miljøproblem. For Norges del blir direktivet dermed en løsning på problemer som ikke finnes, samtidig som reelle problemer som faktisk finnes, ikke løses.

Disse medlemmer mener det er helt nødvendig at regjeringen står opp for norske interesser i møte med EU i denne saken. Løsningen regjeringen har skissert, hvor direktivet først implementeres og regjeringen deretter forsøker å få på plass løsninger og tilpasninger for å ikke unødig ramme lokalsamfunn og kommuner langs kysten, er etter disse medlemmers syn det motsatte.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne er positive til mer ambisiøse krav til rensing av avløpsvann. Disse medlemmer viser til at utslipp fra avløpsforurenser elver, vann, fjorder og kystområder. Slike utslipp bidrar blant annet sterkt til miljøkrisen i Oslofjorden. Infrastruktur for rensing av avløpsvann er også viktig for å utvikle en mer sirkulær økonomi der næringsstoffer resirkuleres.

Disse medlemmer støtter intensjonen til forslagsstillerne om at det nasjonale handlingsrommet ved implementeringen av EUs reviderte avløpsdirektiv brukes, slik at norsk topografi, miljøforhold og samfunnsøkonomi hensyntas på en forsvarlig måte. Disse medlemmer vil understreke at eventuelle tilpasninger av lovverk, regelverk og definisjoner må gjøres på en måte som ikke svekker miljøeffekten av direktivet.

Disse medlemmer har merket seg at forslagsstillerne viser til rapporten «Utredning av Norges handlingsrom i EUs reviderte avløpsdirektiv – definisjonen av tettbebyggelse», der det foreslås en ny definisjon av tettbebyggelse basert på en grunnkrets med en befolkningstetthet på 25 pe per hektar. En slik endret definisjon kan ifølge rapporten redusere kostnadene ved implementering av direktivet betydelig sammenliknet med et scenario der dagens definisjon videreføres.

Disse medlemmer er enige med forslagsstillerne i at en justering av definisjonen av tettbebyggelse bør vurderes, men støtter ikke forslag som konkluderer med at definisjonen skal endres nå, og foreslår i stedet at det gjøres en grundig vurdering av miljøkonsekvensene av en slik endring.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjøre en grundig vurdering av miljøkonsekvensene av en endret definisjon av tettbebyggelse. Vurderingen skal omtale konsekvenser for vannmiljø, arealbruk, materialbruk, klimagassutslipp og andre relevante miljøeffekter, og den skal være kjent før Stortinget tar stilling til revidert avløpsdirektiv.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen, ved implementeringen av EUs reviderte avløpsdirektiv, sørge for at norske interesser ivaretas på en best mulig måte, og at implementeringen gjøres på en måte som er best mulig tilpasset norske forhold.

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen sikre at norske miljøforhold, topografi og samfunnsøkonomiske realiteter hensyntas og legges til grunn ved utarbeidelsen av kost-/nyttevurderinger når EUs reviderte avløpsdirektiv implementeres i Norge.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen sikre at beregningen av personekvivalenter (pe) ved implementeringen av EUs reviderte avløpsdirektiv skjer på en måte som er praktisk, forståelig og tilpasset norske forhold.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen sikre at Norge benytter det nasjonale handlingsrommet ved implementeringen av EUs reviderte avløpsdirektiv, slik at norske forhold ivaretas på en samfunnsøkonomisk forsvarlig måte, og at definisjonen av tettbebyggelse oppdateres i tråd med direktivets formål og veiledende kriterier, med særlig vekt på faktisk forurensningsbelastning.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen legge til rette for en oppdatert beregningsmetode for bebyggelse som reflekterer faktisk forurensningsbelastning, og som er egnet for både små og store tettbebyggelser, slik at implementeringen av EUs reviderte avløpsdirektiv blir mest mulig treffsikker og kostnadseffektiv.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen sikre bedre regional koordinering av investeringer i avløpsrensing med mål om at investeringer i renseanlegg skjer med høyest mulig miljøstandard og lavest mulig samlet miljøfotavtrykk.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen utrede en støtteordning for investeringer i avløpsrensing som skal være utløsende for bruk av teknologi som gir særlig god miljøeffekt og bidrar til å teste ut nye løsninger for effektiv rensing og høy grad av resirkulering av avfall fra avløpssektoren.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen gjøre en grundig vurdering av miljøkonsekvensene av en endret definisjon av tettbebyggelse. Vurderingen skal omtale konsekvenser for vannmiljø, arealbruk, materialbruk, klimagassutslipp og andre relevante miljøeffekter, og den skal være kjent før Stortinget tar stilling til revidert avløpsdirektiv.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding I fremmes av medlemmene i komiteen fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne.

Komiteens tilråding II og III fremmes av medlemmene i komiteen fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Rødt.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen utrede hva innføringen av EUs reviderte avløpsdirektiv vil koste, og utarbeide en oversikt over CO₂-utslipp som vil komme på grunn av byggingen av nye anlegg m.m., energibruk ved en innføring og hvilke distriktskonsekvenser direktivet vil føre til.

II

Stortinget ber regjeringen legge fram analyser over hva innføringen av EUs reviderte avløpsdirektiv vil koste samlet, og for den enkelte kommune og den enkelte husstand som vil få høyere avgifter.

III

Stortinget ber regjeringen tydeliggjøre overfor EU at Norge har til hensikt å benytte reservasjonsretten i artikkel 102 i EØS-avtalen hvis ikke Norge innrømmes tilpasninger i, eller unntak fra, EUs reviderte avløpsdirektiv, som minst inkluderer at Norge unntas ny artikkel 6 (reduksjonen fra 2 000 og 10 000 til 1 000 pe), og at unntaket for mindre følsomme områder ikke fjernes, slik at Norges interesser ivaretas.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 24. februar 2026

Hanne Beate Stenvaag

leder

Helge André Njåstad

ordfører

Statsråden

Stortinget, Kommunal- og forvaltningskomiteen

Deres ref

Vår ref

Dato

25/4048-

19. november 2025

Svar på dokument 8:24 S (2025-2026) Representantforslag om Norges handlingsrom innenfor EUs reviderte avløpsdirektiv

Jeg viser til representantforslaget fra representantene Tage Pettersen, Erna Solberg, Haagen Poppe, Kari Sofie Bjørnsen, Mahmoud Farahmand og Anne Kristine Linnestad om utnyttelse av Norges handlingsrom innenfor EUs reviderte avløpsdirektiv (EU 2024/3019).

Det reviderte avløpsdirektivet trådte i kraft i EU 1. januar i år og erstatter det gjeldende direktivet fra 1991 (91/271/EC). Begge direktivene har et overordnet mål om å beskytte mennesker og natur mot utslipp av avløpsvann. Kravene i nytt direktiv skal i større grad forhindre overgjødning, forbedre vannkvaliteten og redusere utslipp av bakterier, virus, mikroplast og miljøgifter samt rester fra bruk av legemidler og kosmetikk til vannforekomstene. Samtidig skal direktivet skape et forutsigbart rammeverk med mer åpenhet og bedre styring av avløpssektoren.

Regjeringen vurderer konsekvensene av revidert avløpsdirektiv for Norge, herunder også mulighetene for tilpasning. Norge har allerede fått gehør hos EU for mindre strenge krav til rensing av nitrogen enn opprinnelig foreslått. Vi vil fortsette å jobbe for norske interesser i arbeidet med å vurdere det reviderte avløpsdirektivet. Som del av dette vil vi blant annet se på den norske definisjonen av tettbebyggelse. Det er særlig størrelsen på tettbebyggelsen (antall personekvivalenter «pe») som avgjør om utslippene er omfattet av direktivet, og hvilke rensekrav som gjelder for de aktuelle utslippene i tettbebyggelsen. Tettbebyggelsesbegrepet har derfor betydning for det reviderte direktivets virkeområde.

Regjeringen mener at man må se på hvordan direktivet kan gjennomføres på best mulig måte i Norge. For å kunne sette riktige rensekrav ut fra gjeldende regelverk er det viktig at

kommunene både i dag og i fremtiden har god oversikt over tettbebyggelse i pe, og at usikkerheter knyttet til slike beregninger reduseres i så stor grad som mulig.

Avløpsdirektivet åpner for at Norge selv kan definere hva som utgjør en «tettbebyggelse», så lenge minstekravene i direktivet oppfylles og miljømålene ivaretas. I Norge er tettbebyggelsesbegrepet definert i forurensningsforskriften § 11-3 bokstav k. Hensikten med den norske definisjonen av tettbebyggelse slik den brukes i dagens regelverk, er å etablere en ensartet forståelse av geografisk utstrekning for en tettbebyggelse, som grunnlag for å beregne utslipp av kommunalt avløpsvann. Jeg er kjent med at ulike land har ulik tilnærming til hvordan tettbebyggelser defineres. Vurderingen av den norske definisjonen vil være viktig i det videre arbeidet. I den forbindelse er både de veiledende tersklene i fortalen til det reviderte direktivet, andre lands definisjoner og rapporten fra Menon Economics, som representantene viser til, relevante og vil inngå som del av det faglige grunnlaget i dette arbeidet.

Med hilsen

Andreas Bjelland Eriksen

Klima- og miljødepartementet
v/statsråd Andreas Bjelland Eriksen

Vår ref.:
2025/12660

Deres ref.:

Dato:
26.01.2026

Dokument 8:24 S (2025–202) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tage Pettersen, Erna Solberg, Kari Sofie Bjørnsen, Mahmoud Farahmand og Anne Kristine Linnestad om Norges handlingsrom innenfor EUs reviderte avløpsdirektiv

Kommunal- og forvaltningskomiteen viser til at komiteen har til behandling Dokument 8:24 S (2025 -2026) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tage Pettersen, Erna Solberg, Kari Sofie Bjørnsen, Mahmoud Farahmand og Anne Kristine Linnestad om Norges handlingsrom innenfor EUs reviderte avløpsdirektiv.

Komiteen stiller følgende tre spørsmål som ledd i saksbehandlingen:

1. I Dokument 8:24 S (2025-2026) viser forslagsstillerne til rapporten «Utredning av Norges handlingsrom i EUs reviderte avløpsdirektiv – definisjonen av tettbebyggelse», publisert av KS 13. august 2025. I rapporten foreslås en ny definisjon av tettbebyggelse basert på grunnkrets med en befolkningstetthet på 25 pe per hektar. En slik endret definisjon kan ifølge rapporten redusere kostnadene ved implementering av direktivet betydelig sammenliknet med et scenario der dagens definisjon videreføres. Hva vet statsråden om miljøkonsekvensene dersom definisjonen skulle blitt endret i tråd med forslaget fra rapporten? Det bes om tilgjengelig informasjon om konsekvenser for vannmiljø, samlet arealbruk, klimagassutslipp og eventuelle andre relevante miljøkonsekvenser.
2. I foran nevnte rapport konkluderes det at samfunnet kan spare 25 milliarder dersom dagens definisjon av tettbebyggelse erstattes av en definisjon av basert på grunnkrets med befolkningstetthet på minimum 25 pe per hektar. Rapportens konklusjon er samtidig basert på at tettbebyggelser som ikke vil omfattes av direktivet, vil få krav i henhold til nasjonalt regelverk dersom dette er nødvendig. Kan statsråden si

noe om hvor store kostnadsreduksjoner en endret definisjon vil innebære dersom det tas høyde for at det også må gjennomføres tiltak i henhold til nasjonalt regelverk?

3. Er dagens nasjonale regelverk tilstrekkelig til å sikre at det etableres god avløpsrensing i områder med en befolkningstetthet på 25 pe per hektar eller mindre?

Det bes om svar til komiteens postmottak på kommunal-forvaltning@stortinget.no innen 2. februar i år, med kopi til komitéråd Kirsti Beate Ward sin e-post adresse; kirsti.beate.ward@stortinget.no.

Med vennlig hilsen

Helge André Njåstad
saksordfører

Dokumentet er elektronisk godkjent.

Statsråden

Stortinget, Kommunal- og forvaltningskomiteen

Deres ref

Vår ref

Dato

25/4048-

2. februar 2026

Svar på spørsmål i tilknytning til representantforslag Dok. 8:24 S (2025-2026) om Norges handlingsrom innenfor EUs reviderte avløpsdirektiv

Jeg viser til Kommunal- og forvaltningskomitéens spørsmål 26. januar 2026 i tilknytning til representantforslag 8: 24 S om Norges handlingsrom innenfor EUs reviderte avløpsdirektiv.

Spørsmål 1: Hva vet statsråden om miljøkonsekvensene dersom definisjonen skulle blitt endret i tråd med forslaget fra rapporten? Det bes om tilgjengelig informasjon om konsekvenser for vannmiljø, samlet arealbruk, klimagassutslipp og eventuelle andre relevante miljøkonsekvenser.

Svar: Revidert avløpsdirektiv stiller nye krav til bedre rensing, og skal sikre renere vann og moderne avløpsløsninger over hele landet. God avløpsrensing er helt avgjørende for miljøet og helsen vår. Samtidig arbeider Regjeringen for gode løsninger for Norge. Vi vurderer blant annet det nasjonale handlingsrommet innenfor EUs reviderte avløpsdirektiv. Sentralt i dette arbeidet er å se på handlingsrommet innenfor direktivets definisjon av tettbebyggelse, og den norske tettbebyggelsesdefinisjonen vi har i dag.

Klima- og miljødepartementet er kjent med rapporten som forslagsstillerne viser til. Rapporten «Utredning av Norges handlingsrom i EUs reviderte avløpsdirektiv – definisjonen av tettbebyggelse» er utarbeidet av Menon Economics og Norconsult på oppdrag fra KS. Departementet er imidlertid ikke kjent med miljøkonsekvensene av å legge til grunn den foreslåtte definisjonen av tettbebyggelse basert på en grunnkrets med en befolkningstetthet på 25 pe per hektar. Å vurdere miljønytte er en del av det Miljødirektoratet vil vurdere nærmere i det videre arbeidet med revidert avløpsdirektiv. Et godt kunnskapsgrunnlag er viktig for det arbeidet gjøres nå og fremover. Vi tar med oss informasjonen i rapporten inn i

det videre arbeidet i det reviderte avløpsdirektivet, og vurderingene av det nasjonale handlingsrommet.

Spørsmål 2: Kan statsråden si noe om hvor store kostnadsreduksjoner en endret definisjon vil innebære dersom det tas høyde for at det også må gjennomføres tiltak i henhold til nasjonalt regelverk?

Svar: Miljømyndighetene har et pågående arbeid med tettbebyggelsesdefinisjonen. Som nevnt er Klima- og miljødepartementet kjent med rapporten, og vi tar med oss informasjonen derfra inn i våre vurderinger. Hvordan en norsk tettbebyggelsesdefinisjon skal se ut, og hvilke konsekvenser det vil medføre, er noe vi må komme tilbake til når dette arbeidet er kommet lengre. Jeg er ikke kjent med hvor store kostnadsreduksjoner en endret definisjon i tråd med rapportens forslag vil innebære dersom det tas høyde for at det også må gjennomføres tiltak i henhold til nasjonalt regelverk. Jeg understreker at en viktig målsetting for regjeringen er at mindre tettsteder ikke får unødvendig strenge og kostbare krav med avgrenset miljønytte.

Spørsmål 3: Er dagens nasjonale regelverk tilstrekkelig til å sikre at det etableres god avløpsrensing i områder med en befolkningstetthet på 25 pe per hektar eller mindre?

Svar: Vi vurderer det nasjonale handlingsrommet, og kravene i revidert avløpsdirektiv. Nå jobber vi med å se på hvordan norsk regelverk bør se ut. I den forbindelse vil vi se hen til flere forhold, deriblant de veiledende tersklene som er tatt inn i fortalen til revidert avløpsdirektiv. Regjeringen arbeider for gode løsninger som ivaretar norske forhold, og samtidig bidrar til god rensing av avløpsvann.

Med hilsen

Andreas Bjelland Eriksen